

Mijn hobby: Vogels kijken

Dit boek gokt op een heel breed lezerspubliek. Is het boek voor kinderen gemaakt? Volwassenen vinden er echter ook veel wetenswaardigheden in. Jammer is het echter dat als voorbeeld vaak de gekste vogelsoorten worden aangehaald én afgebeeld.

Wat hebben wij aan de Amerikaanse Matkop op de voertafel of Rode Kardinaal of kolibrie in de tuin? Bij het hoofdstuk 'welke vogel is dat?' wordt een vogel afgebeeld waarvan men de naam niet kan vinden. Ook Amerikaanse Schaarbekken of Afrikaanse Bruinkopijsvogel komt men hier nooit tegen. Roodkopspechten, Gouden Grondspechten en sapspechten krijgt men hier ook nooit te zien. Kortom een leuk boek met interessante informatie over vogels maar vogels leert men hierdoor niet kennen. Misschien té hoog gegrepen waardoor het boek zijn eigenlijke doel voorbij-schiet.

R. Hume: Mijn hobby. Vogels kijken. 77 bladzijden, veel kleurentekeningen en kleurenfoto's. Originele titel Focus on Birdwatching. Nederlandse bewerking Els & Nicco de Haan. Uitg. Casterman, De Morinel 25, 8521 HT Dronten, 03210 - 13 553. Prijs f 29,90.

Natuur naast de deur

Op initiatief van de afdeling Groen en Openlucht-recreatie van de gemeente Zoetermeer, de Vogelwerkgroep Zoetermeer en het Wereld Natuur Fonds zijn ervaringen en waarnemingen van de Zoetermeerse stadsbewoner gebundeld in een prachtig boek. Zoetermeerders behoeven blijkbaar niet ver weg om de natuur te beleven. Het Westerpark is inmiddels landelijk bekend als een door de bewoners van Zoetermeer gekoesterd natuurgebied.

Vogels spelen in dit boek een voorname rol. He-las heeft de motor van de Vogelwerkgroep Zoetermeer, Hans Hartemink, zijn bijdrage over de Ransuilen in het Westerpark niet meer in druk mogen beleven. Op 29 januari 1992 overleed Hans tot ons aller droevenis.

Ook de oeverzwaluwval die op 10 april 1991 officieel werd geopend in de gemeente, krijgt de nodige aandacht.

Een prachtige uitgave met 135 kleurenfoto's die andere gemeenten op een idee kan brengen.

Marianne Ketting: Natuur naast de deur. Zoetermeer en z'n bewoners. 64 bladzijden, 135 kleurenfoto's (1992). Redactie: Johan Vos & Winfried van Meerendonk. ISBN 90-73393-06-X. Uitgave gemeente Zoetermeer. Het boek is te bestellen via telefoonnummer 079 - 537 520 of 079 - 537 536. De kosten zijn f 12,50 + f 6,- portokosten, is f 18,50, dat kan worden voldaan na ontvangst van het boek.

De natuurlijke tuinvijver

Bedreigde planten en dieren kunnen in natuurvijvers vaak een veilig verblijf vinden. Wie zo'n tuinvijver zo natuurlijk mogelijk creëert, zorgt voor een refugium waaruit de verspreiding weer een extra kans krijgt. Dit boekje legt op begrijpe-

lijke wijze uit hoe men een natuurvijver op de juiste wijze aanlegt, beplant en verzorgt. Voor de aanschaf van de planten wordt met nadruk gewezen op het feit dat deze bij tuincentra en speciale kwekerijen kunnen worden gekocht. Veel inlandse waterplanten zijn beschermd bij de wet en het is dan ook zaak geen planten uit de natuur mee naar huis te nemen. Het lijkt toch wel om aan te bevelen liefst geen waterplanten te kopen wanneer ze in bloei staan.

Het boekje verschaft de lezer aardige tips en de illustratie is aantrekkelijk en kleurig. Op de binnenzijde van de achterkant van het omslag wordt met Bergmolch de Alpenwatersalamander bedoeld en met de Pfaunauge de Dagpauwoog. Een speciaal hoofdstuk is gewijd aan het aanleggen van een beekloop.

Hartmut Wilke: De natuurlijke tuinvijver. 65 bladzijden, 30 tekeningen, 55 kleurenfoto's (1993). Originele titel Der Naturteich im Garten. Vertaling Rien Meijer. Uitg. Tiron, Baarn. Prijs f 19,90.

Belgische postzegelcatalogus van zegels met Panda-logo

In 1988 verscheen een eerste editie van de catalogus van postzegels met het Panda-logo van het Wereld Natuur Fonds. Voor een groot deel betreft het hier postzegels met afbeeldingen van vogels en zoogdieren. Twee jaar later werd deze catalogus grondig bijgewerkt en kortgeleden is de derde editie verschenen. Deze WWF-catalogus 1993 bevat een afbeelding van elke verschenen postzegel uit alle verschenen series voor het Wereld Natuur Fonds en wel op chronologische volgorde.

Bovendien worden per serie vermeld het land van uitgifte, uitgiftedatum, omschrijving van de afbeelding, aantal zegels per serie en of er maximumkaarten van zijn verschenen of eerstedagenveloppen of enveloppen van World Wide Fund for Nature First Day Covers. Ook worden de velletjes van een uitgifte opgenomen als in de rand daarvan het WWF-embleem staat afgedrukt. Bij het afsluiten van de derde editie zijn inmiddels 185 series uitgekomen.

De catalogus van Eric Pardon telt 300 bladzijden, 1000 afbeeldingen en een alfabetische en chronologische index. De catalogus is verkrijgbaar door storting van Bfr. 1060 (inclusief Bfr. 60 verzendkosten) op het Belgisch rekeningnummer 330-0 112 568-05 van de BBL met vermelding van 'WWF-catalogus '93'.

Bulletin voor het Onderwijs in de Biologie

Het Bulletin voor het Onderwijs in de Biologie (24ste jaargang in 1993) is een tweemaandelijks tijdschrift voor het biologie-onderwijs, de natuur- en milieueducatie en het gezondheids-onderwijs, ten behoeve van de 1ste-, 2de- en 3de-graads docenten en het technische personeel van het algemeen voortgezet onderwijs, de lerarenopleiding, het lager en middelbaar beroeps-onderwijs (waaronder het technisch en het agra-

risch onderwijs) en het volwassenonderwijs. Het bulletin is een uitgave van het Nederlands Instituut van Biologen.

Nadere informatie is verkrijgbaar bij het secretariaat, mevrouw Jetske Oldenziel-Tolsma, Graafschap 51, 9405 JB Assen, 05920 - 52 971. Abonnementen op het tijdschrift f 42,50 per jaar, losse nummers f 12,50 (inclusief portokosten). Postgiro 2 803 310.

'De Takkeling': nieuwsbrief voor stootvogelliefhebbers

Een nieuwsbrief voor stootvogelliefhebbers 'De Takkeling', geïnitieerd door de Werkgroep Roofvogels Noord- en Oost-Nederland heeft pas geleden voor het eerst licht gezien. Het is bedoeld als landelijke nieuwsbrief.

In het eerste nummer (24 bladzijden) bevat allerlei korte artikelen van verschillende auteurs, onder meer over het onderzoek naar doodsoorzaken van stootvogels bij het CDI-DLO, Hazelwormen, hapklare brokken voor Buizerden, Bruine Kiekendieven in de Barlagepolder doen aan veelwijdverij, jagers en stootvogels, stootvogelwerk in Limburg, vondst van een jonge Boommarter als prooi op een nest van een Buizerd, bulletins en tijdschriften over stootvogels en dergelijke.

Ook wordt de tentoonstelling over stootvogels aangekondigd die van 1 oktober 1993 tot en met 10 januari 1994 plaatsvindt in het Natuurmuseum, Sint Walburgstraat 9, Groningen. Geopend dinsdag tot en met vrijdag van 10.00 tot 17.00 uur en zaterdag en zondag van 14.00 tot 17.00 uur. Wilt u meer over de expositie weten dan kunt u André Brasse bellen: 050-134 737.

De redactie van 'De Takkeling' wordt gevormd door Maria Quist en Rob Bijlsma. Nadere inlichtingen bij de Werkgroep Roofvogels Noord- en Oost-Nederland (WRNON), Aekingaweg 3, 8426 GN Appelscha, 05162 - 2660, fax 05162 - 3330, giro 76 284 ten name van Stichting Werkgroep Roofvogels, bankrekening ABN-AMRO Assen, nummer 57.15.09.800, giro van de bank 805 108.

Ecologie en gemeente

Dit boek is verschenen als naslagwerk bij een cursus 'Ecologie voor gemeenteraadsleden'. Ook los van de cursus is het boek uitstekend bruikbaar. Het is zeer toegankelijk geschreven en bevat een schat aan informatie op ecologisch gebied.

In tijden waarin duurzaamheid het woord van de toekomst is, is enige kennis van de ecologie van belang. Het is immers nodig om te weten waarover het gaat als wordt gesproken over 'natuurlijker groen', 'milieuthema's' en 'zonerings'. Dit boek biedt daartoe de mogelijkheid. Natuur en milieu zijn de laatste jaren twee onderwerpen die volop in de belangstelling staan.

Oók gemeenteraadsleden hebben daarmee te maken. Een duurzame ontwikkeling van natuur en milieu zal mede op gemeentelijk niveau in gang moeten worden gezet. Vooral beleidsterreinen als ruimtelijke ordening, milieu en groenvoorzieningen hebben hiermee te maken. Dit vereist een zekere kennis op het gebied van de ecologie. Een gespecialiseerd terrein, waarvan men niet kan verwachten dat alle gemeenteraadsleden er voldoende in thuis zijn. Vele eco-

logische begrippen en processen die in ambtelijke stukken en milieu-effectrapportages (MER's) bekend worden verondersteld, worden in dit boekje uitgelegd.

Het initiatief om dit boekje met een cursus te ontwikkelen, is afkomstig van de Vereniging Leefmilieu het Gooi, de Vechtstreek en omstreken. In eerste instantie is het boek bedoeld als naslagwerk, maar dat wil niet zeggen dat het ook op de gebruikelijke wijze kan worden doorgelezen.

Monique F. de Haan: Ecologie en gemeente. Een inleiding voor gemeenteraadsleden en andere bestuurders. 155 bladzijden, vele zwartwitillustraties, 2 bijlagen (1993). Uitg. Wetenschapswinkel Universiteit Utrecht, Sorbonnelaan 16, 3584 CA Utrecht, 030-537 363. Deze publikatie is verkrijgbaar door overmaking van f 12,50 op girorekening 2 054 419 ten name van Wetenschapswinkel Biologie, Utrecht onder vermelding van 'BESTELLING P-UB-93-7' en de volledige adresgegevens van het verzendadres. ISBN 90-5209-040-8.

Agenda 21

De UNCED-conferentie (de Verenigde Naties Conferentie inzake Milieu & Ontwikkeling te Rio de Janeiro in juni 1992) was een spraakmakende en historische gebeurtenis. Voor het eerst waren zó veel regeringsleiders bijeen om beleidsverklaringen te onderschrijven inzake mondiale milieuproblematiek. Baanbrekend werk was de relatie die werd gelegd tussen de noord/zuidverhouding en oplossingen voor de milieuproblematiek. Agenda 21 is de nu verschenen integrale Nederlandse vertaling van de UNCED-documenten. De grondslag van deze documenten wordt gevormd door de Verklaring van Rio. Deze omvat 27 principes, die de basis vormen voor toekomstige beleidsontwikkelingen en verder worden uitgewerkt in Agenda 21.

Het is het actieprogramma voor de volgende eeuw waarin een groot aantal milieu- en ontwikkelingsproblemen aan de orde komt. Per onderwerp worden uitgangspunten, doelstellingen en uitvoeringsmiddelen beschreven. Naast Agenda 21 bevat dit boek ook drie internationale verdragen: het Klimaatverdrag, de Bossenverklaring en het Biodiversiteitsverdrag.

Agenda 21 is een 'must' voor een ieder die zich serieus wil bezighouden met de huidige ontwikkelingen op milieugebied. Het thema duurzame ontwikkeling staat centraal. Agenda 21 zal bij het bepalen van zowel het nationale als het mondiale milieubeleid in de nabije toekomst als uitgangspunt dienen. Het realiseren van Agenda 21 is cruciaal voor de wereld van morgen.

Agenda 21 is uitgegeven door het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, postbus 20951, 2500 EZ 's-Gravenhage en het ministerie van Buitenlandse Zaken/Directoraat Generaal Internationale Samenwerking (DGIS), postbus 20061, 2500 EB 's-Gravenhage. Agenda 21 heeft een omvang van 712 bladzijden op A4-formaat. Prijs f 30,- (exclusief verzendkosten), ISBN 90 622 4310X. Het is exclusief verkrijgbaar bij Milieubook, Plantage Middenlaan 2 H., 1018 DD Amsterdam, 020 - 6 244 989. Voor nadere informatie kunt u bellen met 070 - 3 394 717, 070 - 3 394 001 of 070 - 3 486 025. De publikatie is ook te bestellen door f 30,- over te maken op gironummer 96 810 te name van Haeghepoorte, Den Haag, onder vermelding van 'Agenda 21 - NL' en uw volledige naam en adres.

Plantengemeenschappen van Nederlandse wegbermen

Dit boek verschaft een overzicht van alle plantengemeenschappen die in wegbermen zijn aangetroffen. Een determinatietabel en uitgebreide beschrijvingen van de vegetaties zijn opgenomen. In de inleiding wordt uitgebreid ingegaan op de ecologische aspecten van wegbermen. Het is het eerste complete werk over wegbermvegetaties.

Bermen vormen linten in het landschap en zijn daardoor belangrijke corridors voor planten en dieren. Soortenrijke wegbermen dragen dan ook bij aan een rijke en gevarieerde natuur, omdat niet alleen planten maar ook veel dieren hiervan profiteren.

Plantengemeenschappen kunnen niet genoeg in verband worden gebracht met de biotooppeisen van vogels.

K.V. Sýkora, L.J. de Nijs, T.A.H.M. Pelsma: Plantengemeenschappen van Nederlandse wegbermen. Nummer 59 van de Natuurhistorische Bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging. 279 bladzijden, vele kleurenfoto's, figuren, tabellen, 5 bijlagen (1993). Uitg. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Oudegracht 237, 3511 NK Utrecht, 030 - 314 797. Prijs f 52,50 (voor leden van de KNNV f 42,50). Door overmaking van het volledige bedrag en f 4,50 verzendkosten op gironummer 13 028 ten name van Stichting Uitgeverij KNNV, Eindhoven onder vermelding van titel en nummer 59 kan het boek worden besteld.

Jaarboek Natuur 1993

In juni 1993 presenteerden de Particuliere Gegevensleverende Organisaties - Flora en fauna (PGO - Flora en Fauna) het Jaarboek Natuur 1993. In deze publikatie wordt een overzicht gegeven van het huidige voorkomen en de veranderingen in het voorkomen van plant- en diersoorten sinds het verschijnen van het rapport 'Toestand van de Natuur'. De gegevens in deze publikatie zijn gebaseerd op de gegevensbestanden van de verschillende organisaties. Het ligt in de bedoeling dat meer uitgebreide analyses in de komende jaarboeken worden uitgevoerd. Naar verwachting kan na een relatief korte aanloopperiode een onafhankelijke periodieke verslaglegging over de toestand van de Nederlandse natuur worden gedaan die op haar beurt een basis kan vormen voor de toetsing van het Natuurbeleid. De in dit jaarboek gepubliceerde bijdragen zijn voor vrijwilligers namens verscheidene organisaties geschreven.

De belangrijkste conclusies uit het boek zijn:

- bij de meerderheid van de plant- en diergroepen zijn de laatste jaren meer soorten afgenomen dan toegenomen
- oorzaken hiervoor zijn biotoopvernietiging, mede als gevolg van de landbouwintensivering, en vermessing en verdroging van terreinen
- deze verarming zal zich waarschijnlijk helaas voortzetten.

In dit jaarboek komen onder meer aan bod de mossen en de korstmossen, Dotterbloem en Waternolier, paddestoelen, Grote Wolfspinnen, sprinkhanen, krekels, libellen, loopkevers, Langsprietmotjes, vlinders, reptielen en amfi-

bieën, Boomkikker, Muurhagedis, vissen, vogels, vleermuizen en andere zoogdieren.

Eén van de grote verdiensten van dit jaarboek is dat de verschillende organisaties beter van elkaars onderzoekingen op de hoogte komen in één werk. Hierdoor kan de achter- of vooruitgang van bepaalde plant- of diersoorten gemakkelijker in verband worden gebracht met andere disciplines als de informatie in de toekomst nog verder wordt toegespitst. Voor ornithologische studies zou het bijvoorbeeld van belang zijn om te weten welke insecten (bijvoorbeeld loopkevers) in ons land reeds zijn verdwenen. Uiteindelijk zijn de planten en dieren in een bepaalde biotoop niet zelden sterker op elkaar aangewezen dan in eerste instantie wordt gemeend.

In dit jaarboek schreef Fred Hustings in samenwerking met Henk van der Jeugd namens het Sovon over 'Broedvogels als graadmeter van een veranderend milieu' (bladzijden 152-182).

Redactie C.A.M. van Swaay & I. van Halder: Jaarboek Natuur 1993. PGO - Flora en Fauna. 207 bladzijden, vele grafieken, tabellen, pentekeningen en zwartwitfoto's (1993). Uitg. De Vlinderstichting, postbus 506, 6700 AM Wageningen, 08370 - 24 224, fax 08370 - 20 296. Het jaarboek is te bestellen door overmaking van f 20,- (inclusief verzend- en administratiekosten) op girorekening 5 134 425 ten name van De Vlinderstichting, Wageningen, onder vermelding van 'Jaarboek Natuur 1993'.

Nestling mortality of granivorous birds due to microorganisms and toxic substances

Onder redactie van J. Pinowski, B.P. Kavanagh en W. Gorski zijn de proceedings van het Internationaal Symposium van de Working Group on Granivorous Birds INTECOL (Supsk 14-17 september 1989) gepubliceerd. Aan het symposium is door een groot aantal specialisten meegewerkt. De gepubliceerde artikelen vragen bij het lezen om heel wat achtergrondkennis. Enkele interessante bevindingen zijn de vaststelling van resistente stammen *E. coli* bacteriën tegen verschillende soorten antibiotica's bij Huis- en Ringmussen. Resistent geworden bacteriën zijn moeilijk te bestrijden. Dit is een opvallend voorbeeld van de beïnvloeding van het leven om ons heen door de 'zorg' van de mens voor zichzelf. Uit een ander verkennend onderzoek blijkt dat Lood, Cadmium en Zink een groter (sub-)letaal effect hebben op jonge vogels dan tot dusver werd aangenomen. De vergrote risico's komen tot stand in samenhang met andere milieufactoren. Voor de liefhebbers een interessant boek dat helaas wat duur is uitgevallen.

Pierre Maréchal

J. Pinowski, B.P. Kavanagh & W. Gorski: Nestling Mortality of Granivorous Birds Due To Microorganisms And Toxic Substances. Proceedings of International Symposium of the Working Group on Granivorous Birds INTECOL (held in the Supsk, Poland September 14-17, 1989). 204 bladzijden, geïllustreerd met tabellen, figuren, ieder afzonderlijk artikel is voorzien van een uitgebreide literatuuroppgave (1991). Gepubliceerd door Polish Scientific Publishers (PWN), Polish Academy of Sciences, Institute of Ecology, Department of Vertebrate Ecology, 05-150 Dziekanow near Warsawa, Polen, geen ISBN-nummer, prijs 40 USA-Dollar.